

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา และ 2) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร

เพื่อรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และวิวัฒนาการการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมของแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา รวมทั้งข้อมูลบริบทชุมชนในปัจจุบัน ดังนี้

1.1 สารสำคัญของข้อมูลจากเอกสาร

1.1.1. ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเมืองอโยธยา ได้แก่ ข้อมูลด้านแหล่งที่ตั้ง ข้อมูลด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านศาสนา ประเพณี และความเชื่อในอดีตของเมืองอโยธยา รวมทั้งข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับเมืองอโยธยาช่วงเวลาที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ที่กล่าวถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับเมืองอโยธยาในด้านต่างๆ ทั้งด้านสภาพทางสังคม วัฒนธรรม (รูปธรรมและนามธรรม) เพื่อนำเสนอข้อมูลพื้นฐาน ของแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา นอกจากนี้ยังศึกษาข้อมูลประวัติโบราณสถานต่างๆ ทั้งประวัติความเป็นมาและประวัติในการบูรณะ ปฏิสังขรณ์ เพื่อนำเสนอข้อมูลด้านการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา

1.1.2 ข้อมูลด้านบริบทชุมชนในปัจจุบัน ได้แก่ ลักษณะกายภาพของชุมชน ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

1.2 ประเภทเอกสาร

เอกสารที่ใช้ศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเมืองอโยธยา ได้แก่ เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อจัดทำแผนการศาสนาและการวัฒนธรรมของอนุกรรมการฯ ศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ เอกสารเผยแพร่ของสำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา บทความจากหนังสือ เช่น หนังสืออนุสรณ์สมเด็จพระเจ้าอยู่ทองรามาธิบดีศรีสุนทรบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว บทความจากวารสารต่างๆ เช่น วารสารวัฒนธรรมไทย วารสารโบราณคดี วารสารศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น และผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ รายงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรง เช่น เอกสารโครงการปรับปรุงแผนแม่บทนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาของกรมศิลปากร รายงานการวิจัยที่เป็นผลงานของบุคคล คณะบุคคล วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรีบัณฑิตและปริญญาโทมหาบัณฑิต การค้นคว้าอิสระที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม

เอกสารอีกส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนในปัจจุบัน ศึกษาจากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเมืองอโยธยา เช่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (แผนสามปี) พ.ศ.2554-2556 ของสำนักปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา แผนที่สังเขปแสดงข้อมูล ถนน ทางเดินและทางเท้าในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา แผนยุทธศาสตร์พัฒนาชุมชน เป็นต้น

1.3 แหล่งข้อมูล เอกสารต่างๆ ได้จากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

- 1.3.1 ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.3.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 1.3.3 ห้องสมุด สถาบันอยุธยาศึกษา
- 1.3.4 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 1.3.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กองการศึกษา สำนักปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเจ้าสามพระยา

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางและทันสมัยมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากการประชุม สัมมนา อบรม ตลอดจนบทความ และบทความการวิจัยจากต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ (internet)

1.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการคัดเลือกเอกสาร จะพิจารณาความเชื่อถือได้ของเอกสาร โดยมีหลักการคัดเลือกเอกสารจากคำถามต่อไปนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2539: 111-113)

- 1.4.1 เอกสารนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

- 1.4.2 เอกสารนี้มาถึงมือผู้วิจัยได้อย่างไร
- 1.4.3 มีอะไรประกันได้ว่าเอกสารนี้เป็นสิ่งที่ตรงกับความต้องการของผู้วิจัย
- 1.4.4 เอกสารสมบูรณ์ครบถ้วนหรือไม่
- 1.4.5 ได้มีใครแก้ไขหรือตรวจสอบเอกสารหรือเปล่า
- 1.4.6 ถ้าเอกสารเป็นของแท้ ผู้เขียนมีจุดประสงค์อะไรในการเขียนขึ้นมา
- 1.4.7 ใครเป็นผู้เขียนเอกสาร
- 1.4.8 ผู้เขียนต้องการจะทำอะไร เอกสารนี้เขียนให้ใครอ่าน
- 1.4.9 แหล่งข้อมูลของผู้เขียนอยู่ที่ไหน ผู้เขียนเขียนขึ้นจากประสบการณ์ตรง (ได้รู้เห็นด้วยตนเอง) หรือจากการบอกเล่าของคนอื่น หรือเป็นการเรียบเรียงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว หรือเป็นการตีความเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- 1.4.10 ผู้เขียนมีความลำเอียงอะไรบ้าง
- 1.4.11 ผู้เขียนมีท่าทีต้องการจะบอกความจริงแค่ไหน
- 1.4.12 มีเอกสารอื่นที่กล่าวถึงเรื่องเดียวกันนี้และจะช่วยให้ความกระจ่างได้บ้างหรือไม่ ถ้ามีจะหาได้จากไหน

2. ศึกษาภาคสนาม

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา โดยดำเนินการดังนี้

2.1 พื้นที่ที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การเลือกพื้นที่เพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ เป็นพื้นที่บริเวณเมืองอโยธยา และเป็นบริเวณที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอยู่รวมกันมากกว่าบริเวณอื่น เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้วตรวจสอบกับแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียงของสำนักงานโครงการประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (กรมศิลปากร, มปป.) แผนการพัฒนาดังกล่าวกำหนดพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านทิศตะวันออก โดยเฉพาะเขตเมืองอโยธยา เป็นพื้นที่ศูนย์กลางโบราณสถาน (Nucleus Zone) ให้ความสำคัญสูงสุดต่อโบราณสถานในเขตที่สันนิษฐานว่าเป็นเขตเมืองเก่าอโยธยา ได้แก่ บริเวณวัดมเหยงคณ์ วัดกุฎีดาว วัดสมณโกฏฐาราม วัดประดู่ทรงธรรม วัดอโยธยา วัดคูสิดาราม โดยกำหนดแนวทางการจัดการต่อพื้นที่ใช้หลักการเดียวกับพื้นที่โบราณสถานสำคัญสูงสุดซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญจะมีการดำเนินการพัฒนาอย่างเข้มข้นต่อไป การวิจัยครั้งนี้จึงใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ศึกษา ประกอบด้วย 3 ชุมชน คือ 1) ชุมชนสมณโกฏฐาราม ตั้งอยู่ในตำบลไผ่ลิง

2) ชุมชนอโยธยา ตั้งอยู่ในตำบลไผ่ลิง และ 3) ชุมชนวัดประดู่ทรงธรรม ตั้งอยู่ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา เขตการปกครองของเทศบาลเมืองอโยธยา

2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

เริ่มด้วยการประสานงานกับปลัดเทศบาลเมืองอโยธยาและรักษาการผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองอโยธยา เพื่อขอทราบข้อมูลพื้นฐานสำหรับวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้านพื้นที่และบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะวิจัย

การเก็บข้อมูลในชุมชน 3 แห่ง และบริเวณใกล้เคียง ใช้เวลาดังแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 จนถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2554 ตลอดระยะเวลาของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้พำนักอยู่ในชุมชนใกล้เคียงซึ่งสามารถเดินทางเข้าไปในพื้นที่ที่ศึกษาได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยศึกษาชุมชนไปพร้อมๆ กันทั้งสามแห่ง พิจารณาตามความเหมาะสมของกิจกรรมที่สามารถเข้าไปร่วมปฏิบัติ สังเกตและสัมภาษณ์ในชุมชนได้ เช่น การเข้าไปทำบุญ การเข้าไปทำกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และกิจกรรมอื่นร่วมกับ โรงเรียน ชุมชน และวัด การเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และการเข้าไปสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในช่วงเวลาต่างๆ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ กล้องบันทึกภาพและเครื่องบันทึกเสียง

2.3 การสังเกต

ใช้เทคนิคการสังเกต 2 แบบ พร้อมกับการจดบันทึก (field note) และบันทึกภาพถ่าย เพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ดังนี้

2.3.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เพื่อสำรวจพื้นที่และเส้นทางคมนาคม พร้อมกับทำความเข้าใจกับสภาพของชุมชนโดยรอบ และเป็นการเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันของคนในพื้นที่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง สภาพของวัฒนธรรมรูปธรรม เช่น โบราณสถานต่างๆ ภูมิทัศน์โดยรอบ รวมทั้งสภาพของวัฒนธรรมนามธรรม เช่น การทำบุญห่มพระเจดีย์วัดสามปลื้ม การนวดประคบใบพลับพลึงของกลุ่มแม่บ้านวัดประดู่ทรงธรรม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมต่างๆ เช่น การจัดประชุมเวทีประชาคม เป็นต้น

2.3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ แบบแผนพฤติกรรม ประเพณี และข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ได้แก่ การไปทำบุญที่วัดต่างๆ เช่น การร่วมกิจกรรมไหว้พระ 9 วัด การร่วมเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา การเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับ โรงเรียน การเข้าไปซื้อของในตลาดหมู่บ้านข้างอโยธยาและตลาดเชียรข้างอโยธยา การเข้าไปร่วมกิจกรรมทาง

ประเพณีของชุมชน เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง กิจกรรมกลุ่มดนตรีไทย การประดิษฐ์ ต้นไม้มงคล เป็นต้น

2.4 การสัมภาษณ์ (Interview)

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป บริบทและวิถีชีวิตของชุมชน เช่น ประวัติชุมชน การปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ความรู้ที่ชุมชนต้องการในการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา รวมทั้งปัญหาในการอยู่ร่วมกับโบราณสถานเมืองอโยธยา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ชุมชนสมณโกฏฐาราม รวม 20 คน ได้แก่

- ผู้สูงอายุ อายุ 62-67 ปี จำนวน 2 คน
- วัยทำงาน อายุ 23-58 ปี จำนวน 15 คน
- เยาวชน อายุ 16-19 ปี จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ชุมชนอโยธยา รวม 20 คน ได้แก่

- ผู้สูงอายุ อายุ 67-75 ปี จำนวน 9 คน
- วัยทำงาน อายุ 42-56 ปี จำนวน 9 คน
- เยาวชน อายุ 17-19 ปี จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 ชุมชนวัดประดู่ทรงธรรม รวม 20 คน ได้แก่

- ผู้สูงอายุ อายุ 63-82 ปี จำนวน 6 คน
- วัยทำงาน อายุ 33-58 ปี จำนวน 13 คน
- เยาวชน อายุ 24 ปี จำนวน 1 คน

ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์

- 1) สภาพทั่วไปของชุมชน
- 2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน
- 3) ความรู้ที่ชุมชนต้องการในการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา
- 4) ปัญหาต่างๆ ในการอยู่ร่วมกับโบราณสถานเมืองอโยธยา

2.5 การสัมภาษณ์เจาะลึก

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในรายละเอียดให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา

2.5.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 23 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถาบันอยุธยาศึกษา (ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา) ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ของอุทยานประวัติศาสตร์ 3 คน

ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์เจาะลึก

- 1) สภาพและปัญหาของการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา
- 2) แนวทางการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยาในฐานะส่วนหนึ่งของเมืองมรดกโลก
- 3) แผนการดำเนินงานพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยาของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

กลุ่มที่ 2 กลุ่มคนในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม จำนวน 18 คน ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ประธานอาสาสมัครชุมชนประจำตำบล (อสม.) ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลไผ่ลิง ประธานกรรมการชุมชน 3 คน พระสงฆ์ 4 รูป ครู 4 คน สมาชิกชุมชน 4 คน

ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์เจาะลึก

- 1) สภาพและปัญหาของการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา
- 2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา
- 3) ปัจจัยที่ส่งเสริมหรืออุปสรรคต่อการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา

2.6 การจัดสนทนากลุ่ม

เพื่อระดมความเห็นในเรื่องความรู้ที่ชุมชนต้องการเพื่อพัฒนาเชิงอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน ได้แก่ รองนายกเทศบาลเมืองอโยธยา หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษาเทศบาลเมืองอโยธยา รองประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคูสิดาราม และสมาชิกในชุมชน

ประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม

- 1) ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเชิงอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยาทั้งวัฒนธรรมรูปธรรมและวัฒนธรรมนามธรรม

2) กิจกรรมจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของชุมชน

3. การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ซึ่งมีทั้งการสังเกตและการสัมภาษณ์ ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า คือ **ด้านข้อมูล** ได้ตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ได้แก่ 1) แหล่งเวลา โดยเข้าไปเก็บข้อมูลในเวลาต่างๆ ทั้งช่วงเช้า กลางวัน เย็น และเข้าไปเก็บข้อมูลหลายครั้ง 2) แหล่งสถานที่ โดยเก็บข้อมูลจากชุมชนสามแห่งในเมืองอโยธยา 3) แหล่งบุคคล โดยเก็บข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่ม อาทิ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มครู กลุ่มผู้สูงอายุ เยาวชน รวมทั้งกลุ่มชาวบ้าน การตรวจสอบข้อมูลอีกด้านหนึ่งคือ**ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล** โดยใช้หลากหลายวิธีในการเก็บข้อมูลเดียวกัน ทั้งการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ตลอดจนการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จากนั้นนำเสนอผลโดยพรรณนาความและมีตารางหรือภาพประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ได้ดำเนินการดังนี้

1. **การสังเคราะห์และยกย่ารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา** โดยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนามในขั้นตอนแรกมาสังเคราะห์ ครอบคลุมบริบทภายนอกและบริบทภายใน ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการความรู้ ผลผลิต ผลลัพธ์ ตลอดจนผลสะท้อนกลับ จากนั้นยกย่ารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา เพื่อนำเสนอผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพิจารณาในขั้นต่อไป

2. **การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)** เพื่อพิจารณารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมกิจกรรมในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมของชุมชน จำนวน 7 คน ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ประธานชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนเทศบาลเมืองอโยธยา (2 คน) ผู้แทนโรงเรียน (2 คน) สมาชิกในชุมชน

ประเด็นของการสนทนากลุ่ม

- 1) ความเห็นที่มีต่อร่างรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา
- 2) ทางเลือกในการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 3) แนวทางการจัดโครงการนำร่องในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน

หลังจากการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยา สำหรับเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในขั้นสุดท้าย

3. การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ นำร่างรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยาที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน เพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ดังรายนามต่อไปนี้

- 1) นายเฉลิม อภิวัต
รองประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด
- 2) นางสุบงกช ธงทองทิพย์
ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา
- 3) นายเมธาดล วิจักขณะ
ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
- 4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนู บุญญานุวัตร
รองผู้อำนวยการสถาบันอยุธยาศึกษา
และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พันทิพา มาลา
หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 6) รองศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง
ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากนั้น นำข้อมูลและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอเป็นรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมเมืองอโยธยาที่สมบูรณ์ต่อไป